

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SOCIOLOGIJA V LETU 2021

Poročilo DPK SM za sociologijo

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije – primerjava po letih	4
1.3	Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	19
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	21
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	23
5.1	Zunanje ocenjevanje	23
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	23
6	Povzetek	24
6.1	Ocena uspeha kandidatov	24
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	24
6.3	Druge ugotovitve	24

Avtorja:

mag. Mirjam Počkar, glavna ocenjevalka za sociologijo

dr. Samo Uhan, predsednik DPK SM za sociologijo

Poročilo je potrdila DPK SM za sociologijo na svoji 13. redni seji 30. 9. 2021.

Ljubljana, september 2021

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

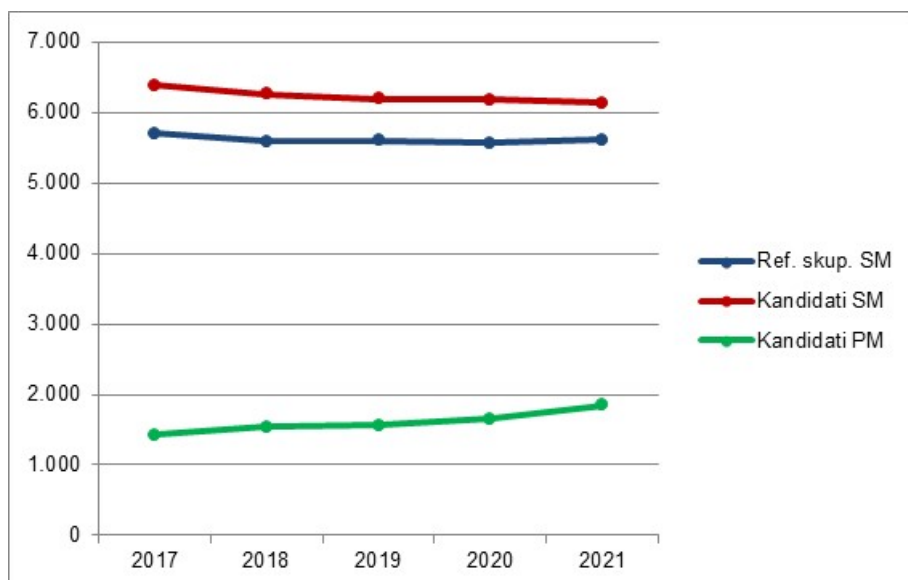
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	5.699	6.379	1.429
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560
2020	5.560	6.173	1.657
2021	5.615	6.134	1.846

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021



Vir: Državni izpitni center 2021

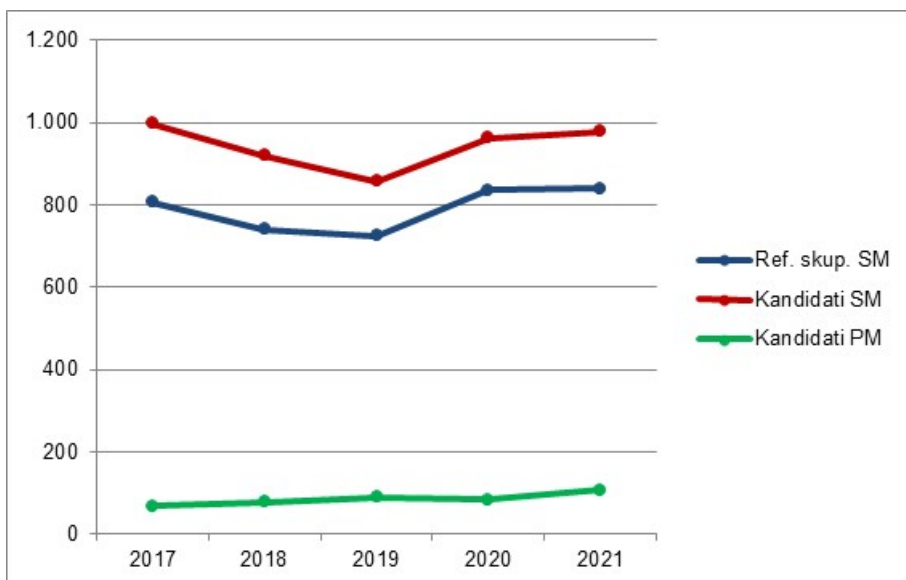
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali sociologijo v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	806	998	68
2018	741	919	78
2019	725	858	89
2020	836	962	83
2021	840	978	108

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021



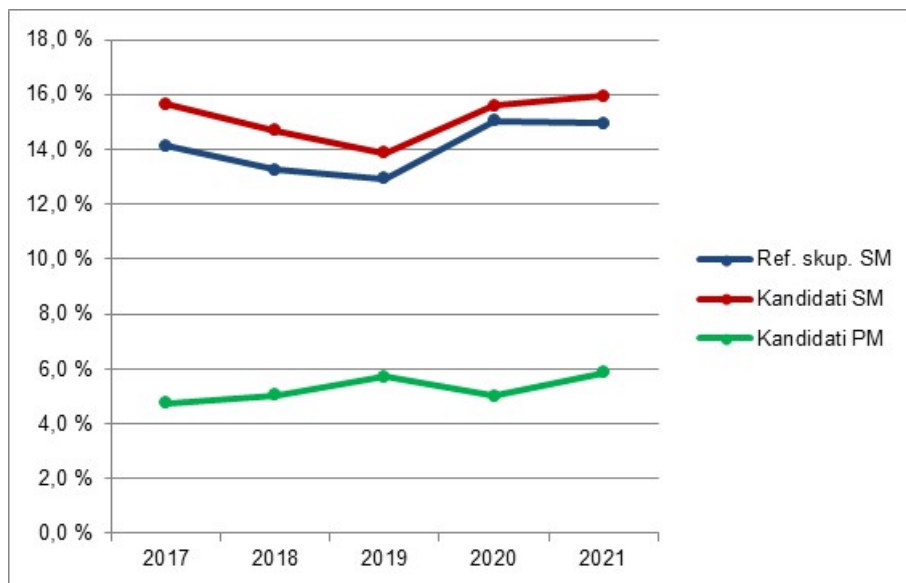
Vir: Državni izpitni center 2021

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali sociologijo (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	14,1 %	15,6 %	4,8 %
2018	13,3 %	14,7 %	5,1 %
2019	12,9 %	13,9 %	5,7 %
2020	15,0 %	15,6 %	5,0 %
2021	15,0 %	15,9 %	5,9 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz sociologije po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021



Vir: Državni izpitni center 2021

1.3 Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021

	Število	Delež
Splošna gimnazija	727	66,9 %
Klasična gimnazija	24	2,2 %
Gimnazija	751	69,2 %
Tehniška gimnazija	24	2,2 %
Ekonomska gimnazija	24	2,2 %
Umetniška gimnazija	41	3,8 %
Strokovna gimnazija	89	8,2 %
Ref. skup. SM	840	77,3 %
Ostali SM	138	12,7 %
Kandidati SM	978	90,1 %
Kandidati PM	108	9,9 %

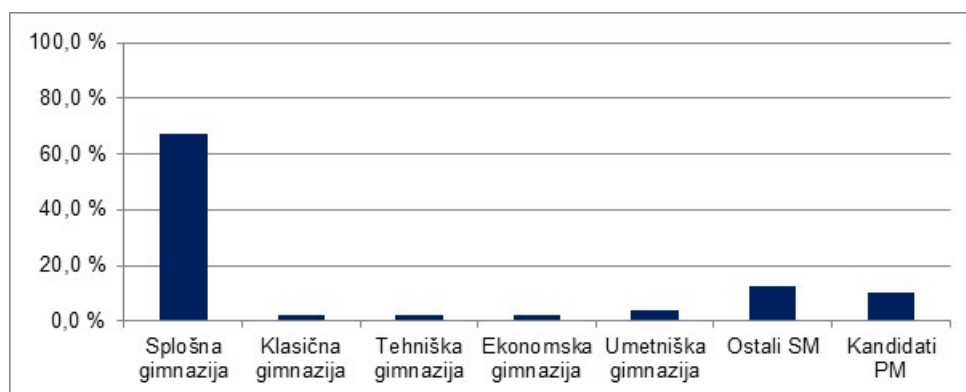
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021



Vir: Državni izpitni center 2021

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri sociologiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2021 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

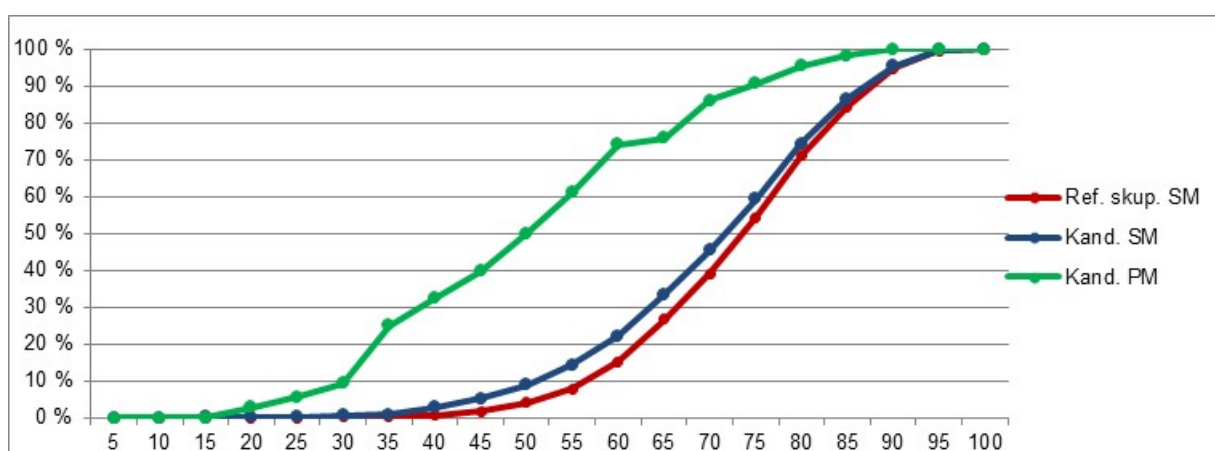
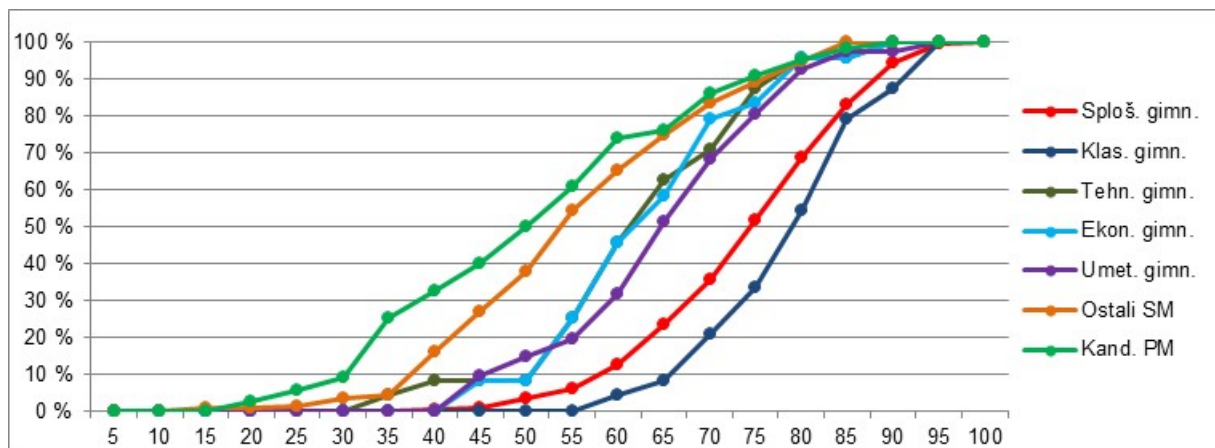
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3
26-30	1	0	1	0	0	0	0	1	4	3	4
31-35	0	0	0	1	0	0	1	1	2	1	17
36-40	2	0	2	1	0	0	1	3	19	16	8
41-45	3	0	3	0	2	4	6	9	24	15	8
46-50	18	0	18	0	0	2	2	20	35	15	11
51-55	21	0	21	4	4	2	10	31	54	23	12
56-60	46	1	47	5	5	5	15	62	77	15	14
61-65	81	1	82	4	3	8	15	97	110	13	2
66-70	88	3	91	2	5	7	14	105	117	12	11
71-75	115	3	118	4	1	5	10	128	136	8	5
76-80	124	5	129	2	3	5	10	139	147	8	5
81-85	105	6	111	0	0	2	2	113	120	7	3
86-90	83	2	85	1	1	0	2	87	87	0	2
91-95	37	3	40	0	0	1	1	41	41	0	0
96-100	3	0	3	0	0	0	0	3	3	0	0
SKUPAJ	727	24	751	24	24	41	89	840	978	138	108

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	3 %
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	6 %
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	4 %	9 %
35	0 %	0 %	0 %	4 %	0 %	0 %	1 %	0 %	1 %	4 %	25 %
40	0 %	0 %	0 %	8 %	0 %	0 %	2 %	1 %	3 %	16 %	32 %
45	1 %	0 %	1 %	8 %	8 %	10 %	9 %	2 %	5 %	27 %	40 %
50	3 %	0 %	3 %	8 %	8 %	15 %	11 %	4 %	9 %	38 %	50 %
55	6 %	0 %	6 %	25 %	25 %	20 %	22 %	8 %	14 %	54 %	61 %
60	13 %	4 %	12 %	46 %	46 %	32 %	39 %	15 %	22 %	65 %	74 %
65	24 %	8 %	23 %	63 %	58 %	51 %	56 %	27 %	33 %	75 %	76 %
70	36 %	21 %	35 %	71 %	79 %	68 %	72 %	39 %	45 %	83 %	86 %
75	52 %	33 %	51 %	88 %	83 %	80 %	83 %	54 %	59 %	89 %	91 %
80	69 %	54 %	68 %	96 %	96 %	93 %	94 %	71 %	74 %	95 %	95 %
85	83 %	79 %	83 %	96 %	96 %	98 %	97 %	84 %	87 %	100 %	98 %
90	94 %	88 %	94 %	100 %	100 %	98 %	99 %	95 %	96 %	100 %	100 %
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah



Vir: Državni izpitni center 2021

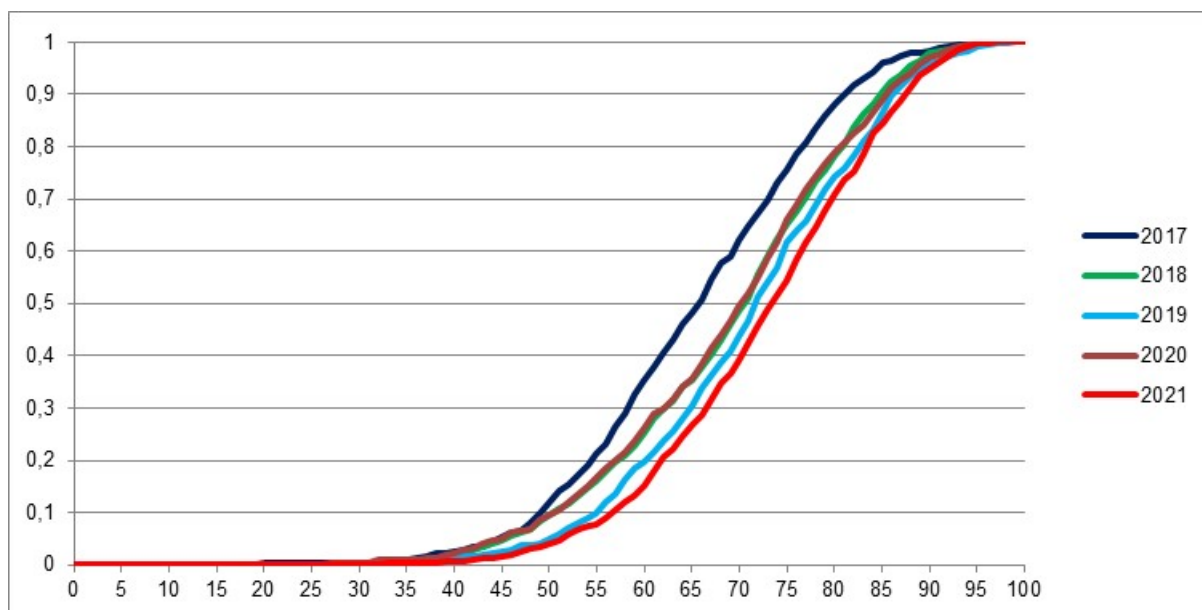
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med ocenami v letih od 2017 do 2021, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med ocenami za zadnjih pet let

Leto	Ocene			
	2	3	4	5
2017	48	58	70	82
2018	49	60	71	82
2019	50	61	72	83
2020	49	60	72	83
2021	50	61	73	84

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM



Vir: Državni izpitni center 2021

2.3 Porazdelitev dosežkov po ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po ocenah pri sociologiji v spomladanskem izpitnem roku SM 2021 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

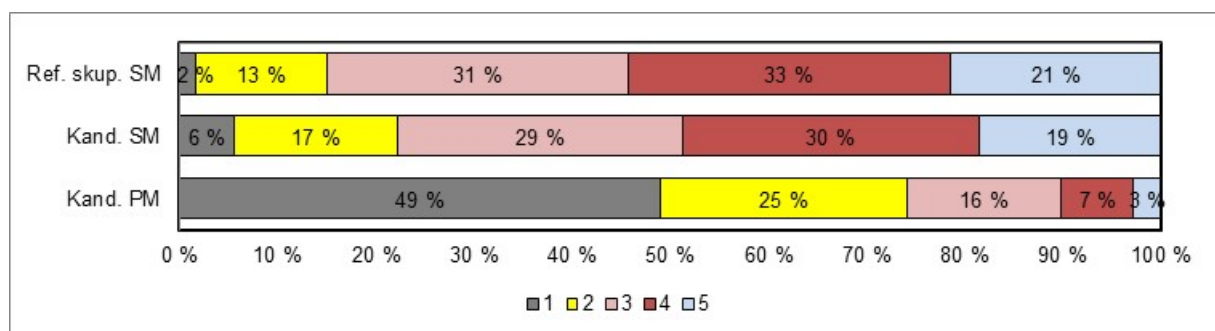
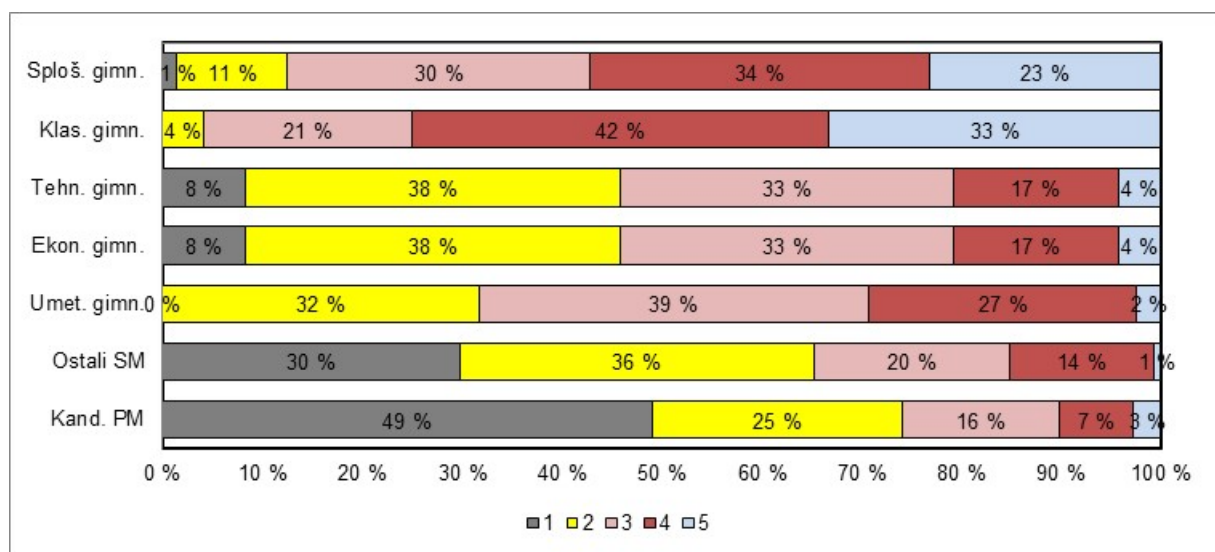
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	10	0	10	2	2	0	4	14	55	41	53
2	81	1	82	9	9	13	31	113	162	49	27
3	220	5	225	8	8	16	32	257	284	27	17
4	247	10	257	4	4	11	19	276	296	20	8
5	169	8	177	1	1	1	3	180	181	1	3
Uspešni	717	24	741	22	22	41	85	826	923	97	55
Skupaj	727	24	751	24	24	41	89	840	978	138	108

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	8 %	8 %	0 %	4 %	2 %	6 %	30 %	49 %
2	11 %	4 %	11 %	38 %	38 %	32 %	35 %	13 %	17 %	36 %	25 %
3	30 %	21 %	30 %	33 %	33 %	39 %	36 %	31 %	29 %	20 %	16 %
4	34 %	42 %	34 %	17 %	17 %	27 %	21 %	33 %	30 %	14 %	7 %
5	23 %	33 %	24 %	4 %	4 %	2 %	3 %	21 %	19 %	1 %	3 %
Uspešni	99 %	100 %	99 %	92 %	92 %	100 %	96 %	98 %	94 %	70 %	51 %
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po ocenah



Vir: Državni izpitni center 2021

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku 2021

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	727	24	751	24	24	41	89	840	978	138	108
Povprečni splošni uspeh pri SM*	19,87	20,88	19,90	16,30	16,00	18,13	17,14	19,64	19,27	15,11	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,99	4,00	3,99	3,63	3,58	3,66	3,63	3,95	3,87	2,89	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,89	3,92	3,89	3,67	3,54	3,88	3,73	3,88	3,81	2,96	-
Povprečna ocena pri predmetu SM	3,67	4,04	3,68	2,71	2,71	3,00	2,84	3,59	3,39	2,21	1,90
Povprečna originalna ocena pri predmetu SM**	3,65	4,04	3,66	2,71	2,71	2,88	2,79	3,57	3,37	2,15	1,90
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	73,91	78,34	74,05	62,49	62,57	64,94	63,64	72,95	70,47	55,35	50,69
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	75	79,5	75	62	63,5	65	64	74	72	54,5	50,5
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	11,49	9,33	11,45	12,69	11,63	11,68	11,87	11,93	13,72	14,28	17,02
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	4,01	3,88	4,01	3,52	3,71	4,05	3,82	3,99	3,92	2,88	4,15
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	4,36	4,50	4,37	3,75	4,13	4,68	4,20	4,35	4,28	3,28	4,38
Korelacija splošnega uspeha pri SM in ocene pri predmetu SM*	0,77	-	0,77	-	-	0,72	0,67	0,77	0,78	0,70	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,72	-	0,71	-	-	0,82	0,66	0,71	0,72	0,74	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,67	-	0,67	-	-	0,66	0,59	0,66	0,68	0,72	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,65	-	0,65	-	-	0,58	0,56	0,65	0,68	0,61	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,65	-	0,65	-	-	0,58	0,56	0,65	0,68	0,61	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,59	-	0,59	-	-	0,03	0,30	0,56	0,60	0,55	-
Korelacija ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,54	-	0,54	-	-	-	0,35	0,52	0,55	0,21	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,31	-	0,29	-	-	0,15	0,26	0,30	0,38	0,27	0,31
Odstotek neuspešnih s PP	1,38	0,00	1,33	8,33	8,33	0,00	4,49	1,67	5,62	29,71	49,07
Odstotek neuspešnih brez PP	2,89	0,00	2,80	8,33	8,33	12,20	10,11	3,57	7,98	34,78	49,07

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

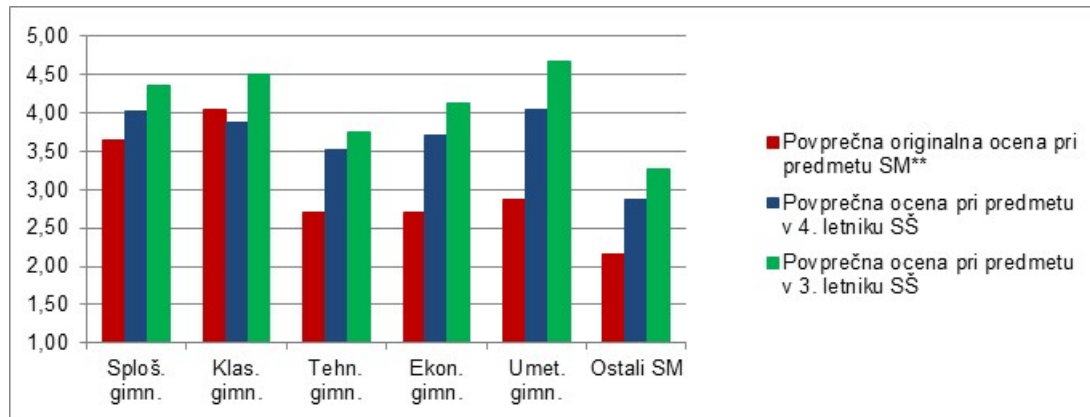
**Originalna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne), ocenjevanja na OR namesto VR ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne ocene pri izpitu SM iz sociologije in povprečnih ocen iz sociologije v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

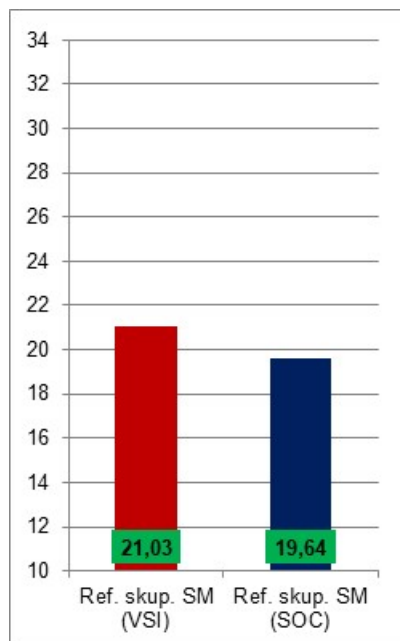
Slika 3.1: Povprečne ocene pri izpitu SM iz sociologije



Vir: Državni izpitni center 2021

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2021 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz sociologije (ref. skup. SM – SOC).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz sociologije



Vir: Državni izpitni center 2021

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

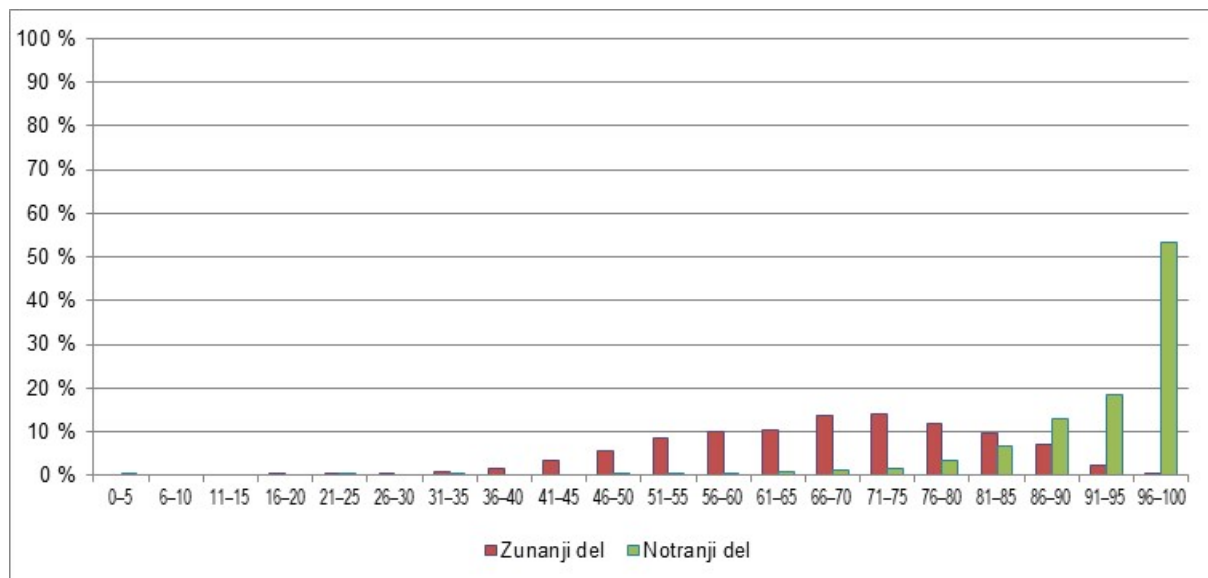
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	840	840
Povprečno število odstotnih točk	54,10	18,85
Standardni odklon odstotnih točk	11,17	2,03
Maksimalno število odstotnih točk	77,02	20,00
Povprečna težavnost	0,68	0,94

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	2 %	0 %
41–45	3 %	0 %
46–50	5 %	0 %
51–55	9 %	0 %
56–60	10 %	0 %
61–65	10 %	1 %
66–70	14 %	1 %
71–75	14 %	2 %
76–80	12 %	4 %
81–85	10 %	7 %
86–90	7 %	13 %
91–95	3 %	19 %
96–100	0 %	53 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita



Vir: Državni izpitni center 2021

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri posameznih delih izpita iz sociologije v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Seminarska naloga
Število kandidatov	840	840	840
Povprečno število odstotnih točk	23,97	27,22	18,85
Standardni odklon odstotnih točk	5,17	8,28	2,03
Maksimalno število odstotnih točk	35,00	45,00	20,00
Povprečna težavnost	0,68	0,60	0,94

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Izpitna pola 1

Izpitna pola 1 vsebuje štiri strukturirane naloge, ki lahko vključujejo različno število vprašanj. Pri prvi nalogi (*Identiteta in kultura*) je bilo devet vprašanj, pri drugi (*Družbene različnosti in neenakosti*) enajst, pri tretji (*Družina*) deset in pri četrti (*Družba – zdravje, telo, bolezen*) devet. Kandidati izberejo in odgovarjajo na celoten sklop vprašanj pri dveh nalogah. Pri vsaki lahko dosežejo največ 20 točk, skupaj 40. Izpitna pola 1 predstavlja 35 % ocene.

Povprečno število (absolutnih) točk, ki so ga kandidati, ki so maturo opravljali prvič (brez kandidatov poklicne mature in drugih), – bilo jih je 840, dosegli pri tem delu izpita je bilo 27,39 točke (lani: 25,70), kar je 23,97 odstotne točke (lani: 22,49). Če upoštevamo vse kandidate (brez kandidatov poklicne mature), – bilo jih je 978, je bilo povprečno število absolutnih točk 26,32 (lani: 24,70), kar je 23,03 odstotne točke (lani: 21,61).

Največ kandidatov je izbralo 2. nalogo (*Družbene različnosti in neenakosti*), sledijo 3. naloga (*Družina*), 1. naloga (*Identiteta in kultura*) in 4. naloga (*Družba – zdravje, telo, bolezen*). Največje povprečno število absolutnih točk so zbrali pri 2. nalogi, sledijo 1., 4., in 3. naloga. Slednja nekoliko izstopa glede nizkega povprečnega števila absolutnih (in relativnih) točk v primerjavi z drugimi nalogami.

Indeks težavnosti (v nadaljevanju IT) izpitne pole 1 je 0,68, če upoštevamo kandidate, ki so maturo opravljali prvič (v nadaljevanju referenčna skupina), in 0,66, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature.

Preglednica 4.3.1 (*Dosežki pri izpitni poli 1, IT*) prikazuje število kandidatov (referenčna skupina), ki so odgovarjali na posamezno nalogo (N), povprečno število doseženih (absolutnih) točk in indeks težavnosti (IT).

Preglednica 4.3.1: Dosežki pri izpitni poli 1, IT

Naloga	N	Povprečno število (abs.) točk	IT
1	326	13,51	0,68
2	671	14,67	0,73
3	398	12,40	0,62
4	285	13,44	0,67

V nadaljevanju je predstavljenih še nekaj opažanj po posameznih nalogah in vprašanih izpitne pole 1.

1. naloga: Identiteta in kultura

IT se gibljejo med 0,40 in 0,88. Najtežje vprašanje za kandidate je bilo vprašanje 1.8 (*Trditev iz vira 3 nakazuje, da moški in ženske niso socializirani enako. Poimenujte ta pojav.*). Večina kandidatov ni pravilno poimenovala pojava, tj. spolno diferencirane socializacije. So pa bolje odgovarjali na naslednje vprašanje (*Opisite še eno značilnost pojava, predstavljenega v viru 3.*). IT je 0,70. Nekoliko slabše so odgovarjali tudi na vprašanje 1.7 (*Navedite in kratko predstavite dva načina spreminjanja kultur.*). IT je 0,51. Najmanj težav so imeli z vprašanjem 1.5 (*Kako imenujemo pojav, dogajanje, opisano v viru 2?*). Večina je pravilno odgovorila, da gre za genocid. IT je 0,88. Pri vprašanju 1.1 (*Navedite in razložite sestavino kulture, o kateri govori vir 1.*) je večina ugotovila, da so to družbene norme, nekoliko pomanjkljiva je bila razlaga te sestavine. IT je 0,73. Veliko ustreznih odgovorov je bilo na vprašanje 1.2 (*Navedite še štiri druge sestavine kulture.*). IT je 0,86.

2. naloga: Družbene različnosti in neenakosti

Kot je bilo že omenjeno, je nalogo izbralo daleč največ kandidatov, tudi povprečno število doseženih točk je bilo največje. IT so med 0,39 in 0,90. Za kandidate je bilo najtežje vprašanje 2.3 (*Zakaj se družbena slojevitost ohranja in utrjuje?*); tu je IT 0,39. Najbolje so odgovarjali na vprašanje 2.2 (*Navedite določnice (dimenzije) družbenega statusa.*); IT je 0,90. Dobro so odgovarjali tudi na vprašanje 2.6 (*Vir 2 opisuje (obkrožite pravilno rešitev): /.../ in v nadaljevanju Utemeljitev izbire:*). Velika večina kandidatov je pravilno ugotovila, da je opisana družbena promocija, in to ustrezno utemeljila. IT je 0,89. IT, večji od 0,80, so bili še pri vprašanih 2.1 (*Kaj je družbeni status?*), (0,87), 2.7 (*Vir 3 opisuje spolno diskriminacijo oziroma spolno sovraštvo. Kako imenujemo predsodek ali diskriminacijo, ki temelji na spolu osebe?*), (0,81), in 2.8 (*Vir 4 govori o ogroženosti nekaterih skupin prebivalcev zaradi revščine. V povezavi z revščino govorimo o absolutni in relativni revščini. Opredelite obe obliki revščine in iz vira 4 izpišite tisti del povedi, ki opisuje določeno obliko revščine.*), (0,85). Slabši so bili odgovori pri vprašanju 2.5 (*Predstavite en pozitiven in en negativen vidik delovanja socialnih omrežij.*). IT je 0,53.

3. naloga: *Družina*

Pri tej strukturirani nalogi so kandidati dosegli najnižje povprečno število točk. IT se gibljejo med 0,23 in 0,92. Kandidati so daleč najslabše odgovarjali na vprašanje 3.2 (*Razložite, kaj pomeni, da ima definicija družine tudi vlogo normativnega modela.*); IT je 0,23. IT 0,92 je pri vprašanju 3.4 (*Na katero funkcijo družine nakazuje vir 1?*), kjer je velika večina kandidatov prepoznala ekonomsko funkcijo. Je pa to funkcijo nekoliko slabše predstavila, kar zahteva vprašanje 3.5 (*Predstavite funkcijo družine, navedeno v viru 1.*); IT je 0,54. Tudi pri vseh drugih vprašanjih so IT nižji od 0,80: od 0,61 pri vprašanjih 3.1 (*Opreделите družino s sociološkega vidika.*), 3.3 (*Pojasnite razliko med družino in gospodinjstvom.*) in 3.7 (*Pojasnite, kaj je reorganizirana družina, in navedite eno njeno konkretno pojavno obliko.*) do 0,77 pri vprašanju 3.9 (*V viru 2 je predstavljena ena od družbenih okoliščin, povezana s povečevanjem deleža razvez zakonskih zvez. Navedite in pojasnite jo.*).

4. naloga: *Družba – zdravje, telo, bolezen*

Nalogo je izbralo najmanj kandidatov. IT ni pri nobenem vprašanju nižji od 0,51 – giblje se med 0,51 in 0,95. Najnižji (0,51) je pri vprašanju 4.3 (*Katere so značilnosti posvetnega in individualističnega pojmovanja zdravja in bolezni? V odgovor vključite tri značilnosti.*), najvišji (0,95) pri vprašanju 4.9 (*S katero kratico označujemo ime vodilne mednarodne organizacije za zdravstvena vprašanja?*). Večina pravih odgovorov je bila tudi na vprašanje 4.4 (*Kako imenujemo proces, v katerem je čedalje več področij družbenega življenja in navad posameznikov in posameznic obravnavanih z medicinskega vidika?*). Večina je pravilno odgovorila, da je to medikalizacija; IT je 0,95. Precej pomanjkljivih ali napačnih je bilo odgovorov na vprašanja 4.2 (*Kako imenujemo biološke in kako družbene razlike med spoloma?*) (IT je 0,60) in 4.7 (*Pojasnite, kaj pomeni individualizacija odgovornosti za zdravje.*) (IT je 0,59).

Izpitna pola 2

Izpitna pola 2 vsebuje pet esejskih nalog. Kandidati izberejo in odgovarjajo na dve. Za posamezen odgovor dobijo največ 20 točk, skupaj 40. To predstavlja 45 % ocene.

Esejske naloge lahko vsebujejo dodatna navodila. Tokrat so bila vključena pri prvih treh nalogah.

Povprečno število (absolutnih) točk, ki so ga kandidati iz referenčne skupine dosegli pri tem delu izpita, je 24,19 točke (lani: 24,89), kar je 27,21 odstotne točke (lani: 28,00). Če upoštevamo vse kandidate (brez kandidatov poklicne mature), je bilo povprečno število absolutnih točk 23 (lani: 24,10), kar je 25,87 odstotne točke (lani: 27,12).

Največ kandidatov je izbralo 2. nalogo (*Razpravljajte o vlogi šole kot dejavniku reprodukcije družbene (ne)enakosti.*), nekoliko manj 4. nalogo (*Analizirajte družbeno/kulturno pogojenost opredeljevanja konformnosti in odklonskosti. V odgovor vključite konkretne primere.*). Sledita 1. (*Razpravljajte o demokraciji v moderni državi.*) in 3. naloga (*Razpravljajte o sekularizaciji.*) Malo kandidatov je izbralo 5. nalogo (*Analizirajte delo kot zaposlitev ter predstavite in primerjajte različne oblike zaposlovanja.*).

IT izpitne pole 2 je 0,60, če upoštevamo referenčno skupino, in 0,57, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature.

Preglednica 4.3.2 (*Dosežki pri izpitni poli 2, IT*) prikazuje število kandidatov, ki so odgovarjali na posamezno nalogo (N), povprečno število doseženih (absolutnih) točk in indeks težavnosti (IT) za posamezno nalogo. Vsi podatki veljajo za referenčno skupino.

Preglednica 4.3.2: Dosežki pri izpitni poli 2, IT

Naloga	N	Povprečno št. (abs.) točk	IT
1	399	12,63	0,63
2	444	11,89	0,59
3	258	12,04	0,60
4	414	12,38	0,62
5	168	10,52	0,53

IT posameznih nalog se gibljejo med 0,53 in 0,63. Najnižje ocenjeni odgovori so bili pri 5. nalogi (ki jo je izbralo najmanj kandidatov), najbolje pa pri 1. nalogi. Nižje so bili ocenjeni pri 2. nalogi, ki jo je izbralo največ kandidatov. V nadaljevanju so predstavljene nekatere značilnosti in pomanjkljivosti odgovorov, ki so jih opazili zunanji opazovalci, kar pa ne pomeni, da je bilo to značilno za vse ali večino odgovorov.

1. esejska naloga: Razpravljajte o demokraciji v moderni državi.

Naloga je imela dodatna navodila, ki so zahtevala vključitev razlage demokracije kot oblike političnega sistema (predvsem moderne demokracije), predstavitev zgodovinskih okoliščin razvoja moderne demokratične države ter primerjavo z avtoritarno državo in totalitarizmom. Kot je razvidno iz zgornje preglednice, je bilo povprečno število točk pri tej nalogi največje. Odgovori torej niso bili tako slabi, so pa bili kandidati površni pri razlagi demokracije kot oblike političnega sistema (poznavanju značilnosti) in pri predstavitvi zgodovinskih okoliščin razvoja moderne demokratične države.

2. esejska naloga: Razpravljajte o vlogi šole kot dejavniku reprodukcije družbene (ne)enakosti.

Nalogo je izbralo največ kandidatov. Tudi ta naloga je imela dodatna navodila (*V odgovor vključite razmislek o vlogi šole kot dejavniku pridobljenega družbenega statusa in sociološke teorije, ki se ukvarjajo s tem problemom.*). Iz marsikaterega odgovora kandidatov je mogoče sklepati, da ne vedo prav nedvoumno, kakšna je povezava med šolanjem in pridobljenim družbenim statusom. Kandidati so v odgovorih precej nenatančno in tudi napačno opredeljevali meritokracijo. Nenatančni so bili pri predstavljanju socioloških teorij in poznavanju temeljnih ugotovitev posameznih avtorjev.

3. esejska naloga: Razpravljajte o sekularizaciji.

Naloga ni bila med najpogosteje izbranimi. Tudi pri tej nalogi so dodatna navodila usmerjala kandidate (*Pojasnite pojem in predstavite različne vidike sekularizacije. V razpravo vključite tudi konkretne primere.*). Šibkosti v precej odgovorih so bile neobvladovanje sociološke terminologije, slabša predstavitev različnih vidikov sekularizacije, ne vključevanje konkretnih primerov itd. Prav tako so le redki vključili v razpravo revitalizacijo religije kot pojava, ki ga je mogoče interpretirati (in ga v sociologiji interpretirajo) kot dejansko ponovno oživljanje religije ali pogosteje kot način izražanja sekularizacije.

4. esejska naloga: Analizirajte družbeno/kulturno pogojenost opredeljevanja konformnosti in odklonskosti. V odgovor vključite konkretne primere.

Nalogo je izbralo precej kandidatov. Povprečno število doseženih točk je bilo drugo najvišje. Slabost mnogih odgovorov je bilo vključevanje konkretnih primerov, ki so bili mnogokrat »za lase privlečeni«, neustrezni, izmišljeni itd. Ne tako redke so bile tudi »zastranitve«: kandidati so se v odgovoru osredinili npr. na predstavljanje teorij odklonskosti (npr. Mertonove teorije strukturne napetosti) in le mimogrede na tisto, kar zahteva naloga. Večkrat tudi niso opredelili konformnosti in odklonskosti.

5. esejska naloga: Analizirajte delo kot zaposlitev ter predstavite in primerjajte različne oblike zaposlovanja.

Nalogo je izbralo najmanj kandidatov, tudi povprečno doseženo število točk je bilo najnižje. Pomanjkljivosti odgovorov so bile neustrezna opredelitev dela kot zaposlitve in njenega pomena za posameznike in posameznice ter slabo poznavanje različnih oblik zaposlovanja in njihovih značilnosti. Tako jih tudi primerjati niso mogli oziroma so bili poskusi primerjave neustrezni.

Seminarska naloga

Kandidati lahko dobijo pri seminarski nalogi največ 20 točk; to predstavlja 20 % ocene. Povprečno število doseženih točk (absolutno in relativno) pri tem delu izpita (notranji del) je bilo 18,85 (lani: 18,65). IT je bil 0,94 (lani: 0,93), korelacija med zunanjo in notranjo oceno pa 0,30 (lani: 0,38). To velja za referenčno skupino, če upoštevamo vse kandidate, brez kandidatov poklicne mature, pa so dosežki naslednji: povprečno število točk je 18,42 (lani: 18,36), IT 0,92 (lani enako) in korelacija 0,38 (lani: 0,41).

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Izpitna pola 1

1. naloga: Identiteta in kultura

Pogosti napačni odgovori so bili na vprašanje 1.8 (*Trditev iz vira 3 nakazuje, da moški in ženske niso socializirani enako. Poimenujte ta pojav.*). Namesto spolno diferencirane socializacije so kandidati navajali samo socializacijo ali spolno socializacijo, večkrat tudi družbeni spol, spolno dihotomijo itd. Precej napačnih odgovorov je bilo tudi na vprašanje 1.7 (*Navedite in kratko predstavite dva načina spreminjanja kulture.*). Namesto odgovorov izumi, odkritja, difuzija kulture, globalizacija (dva načina od navedenih pričakovanih odgovorov) so bile pogoste navedbe: akulturacija, asimilacija, multikulturalizem itd. Če je bil način pravilno naveden, je bila v nadaljevanju odgovora pomanjkljiva razlaga. Čeprav z vprašanjem 1.5 (*Kako imenujemo pojav, dogajanje, opisano v viru 2?*) ni bilo večjih težav (večina odgovorov je bilo pravih), se je včasih kot napačen odgovor pojavljal etnocid (namesto genocida). Pri vprašanju 1.6 (*Kratko predstavite še en konkreten primer pojava, opisanega v viru 2.*) so kandidati večinoma navedli še kak primer genocida, večkrat pa je bila pomanjkljiva predstavitev tega primera. Pri vprašanju 1.1 (*Navedite in razložite sestavino kulture, o kateri govori vir 1.*) je večina ugotovila, da so to družbene norme (kot pravilen odgovor se je upoštevala tudi navedba tabu), nekoliko pomanjkljiva pa je bila razlaga te sestavine. Pri vprašanju 1.4 (*Kako imenujemo proces sprejemanja kulture oziroma vključevanje v kulturne okvire družbe, v kateri se je posameznik rodil in v kateri živi?*) se je v skladu z Navodili za ocenjevanje kot pravilna rešitev upoštevala samo navedba inkulturacija, kandidati pa so pogosto navajali socializacijo (nekateri ocenjevalci menijo, da bi tudi to morali upoštevati kot pravilno rešitev). Pri vprašanju 1.3 (*Pojasnite, kaj je etnocentrizem in kaj kulturni relativizem.*) so kandidati včasih zamenjali pojma, tudi pojasnitve niso bile vedno celovite.

2. naloga: Družbene različnosti in neenakosti

Kot je bilo že omenjeno, je bilo za kandidate najtežje vprašanje 2.3 (*Zakaj se družbena slojevitost ohranja in utrjuje?*); tu se je pojavljalo največ napačnih in pomanjkljivih odgovorov, največkrat v smislu, da se pripadnost sloju prenaša iz generacije v generacijo. Na vprašanje 2.1 (*Kaj je družbeni status?*) so večinoma odgovorili pravilno, kot pomanjkljivi odgovori so se pojavljale navedbe, da gre za mesto posameznika v družbi. Najbolje so odgovarjali na vprašanje 2.2 (*Navedite določnice (dimenzije) družbenega statusa.*), vendar so nekateri navajali samo moč in ugled (namesto družbena moč in družbeni ugled). Čeprav vprašanje 2.6 (*Vir 2 opisuje (obkrožite pravilno rešitev): /.../ in v nadaljevanju*

Utemeljitev izbire:) večini ni povzročalo težav, nekateri vira niso razumeli dobro in se je kot napačen odgovor pojavljala družbena degradacija. Na vprašanje 2.7 (*Vir 3 opisuje spolno diskriminacijo oziroma spolno sovraštvo. Kako imenujemo predsodek ali diskriminacijo, ki temelji na spolu osebe?*) je večina odgovorila pravilno (seksizem), vendar so bili tudi napačni odgovori, kot npr. spolna diskriminacija (kar je že v vprašanju) in celo feminizem. Več napačnih odgovorov je bilo pri vprašanju 2.4 (*Kako imenujemo vidne znake, opisane v viru 1, po katerih je mogoče sklepati o statusu posameznikov?*). Namesto pravilne rešitve statusni simboli so največkrat navajali premoženje, materialne dobrine itd. Pri vprašanju 2.8 (*Vir 4 govori o ogroženosti nekaterih skupin prebivalcev zaradi revščine. V povezavi z revščino govorimo o absolutni in relativni revščini. Opredelite obe obliki revščine in iz vira 4 izpišite tisti del povedi, ki opisuje določeno obliko revščine.*) ni bilo večjih težav z opredelitvijo absolutne revščine in izpisom povedi, ki nakazujejo/opisujejo določeno obliko revščine, pomanjkljive ali napačne so bile opredelitve relativne revščine v smislu, da o njej lahko govorimo, ko ljudje sicer lahko zadovoljijo temeljne potrebe, ne morejo pa si privoščiti luksuznih dobrin in storitev, kar kaže na nerazumevanje koncepta relativne revščine. Pri vprašanju 2.5 (*Predstavite en pozitiven in en negativen vidik delovanja socialnih omrežij.*) je bilo iz mnogih odgovorov mogoče sklepati, da s socialnimi omrežji kandidati razumejo samo virtualna omrežja (kar se v skladu z *Navodili za ocenjevanje* ni upoštevalo kot pravilne rešitve). Pomanjkljive so bile pojasnitve povezanosti revščine in socialne izključenosti (vprašanje 2.9). Odgovori so se večkrat zaustavili samo pri ugotovitvi, da sta povezani, nič pa o tem, kako in zakaj.

3. naloga: Družina

Opredelitev družine s sociološkega vidika, kar je zahtevalo vprašanje 3.1 (*Opredelite družino s sociološkega vidika.*) je bila pri mnogih kandidatih pomanjkljiva. Največkrat so jo opredeljevali kot dvogeneracijsko skupnost staršev in otrok in/ali primarno družbeno skupino, manjkala pa je opredelitev družine kot družbene institucije. Veliko napačnih ali pomanjkljivih odgovorov je bilo na vprašanje 3.2 (*Razložite, kaj pomeni, da ima definicija družine tudi vlogo normativnega modela.*). Pogosto so kandidati odgovarjali, da to pomeni, da družina posamezniku posreduje družbene norme in ga nauči, da jih upošteva, da prek družinske socializacije posameznik ponotranji družbene norme, ipd. Pri vprašanju 3.4 (*Na katero funkcijo družine nakazuje vir 1?*) je velika večina kandidatov prepoznala ekonomsko funkcijo, včasih se je pojavljal tudi odgovor socialna funkcija. So pa funkcijo slabše predstavili, kar zahteva vprašanje 3.5 (*Predstavite funkcijo družine, navedeno v viru 1.*); mnogi so omenjali skrb za otroke (v ekonomskem smislu) in manj družino ali kot proizvodno ali potrošno enoto. Pomanjkljiva je bila predstavitev razlike med družino in gospodinjstvom, kar je zahtevalo vprašanje 3.3 (*Pojasnite razliko med družino in gospodinjstvom.*) Težave je povzročalo tudi vprašanje 3.7 (*Pojasnite, kaj je reorganizirana družina, in navedite eno njeno konkretno pojavno obliko.*), pogosto so tako pri prvem kot pri drugem delu vprašanja navajali »istospolna družina«. Pri vprašanju 3.6 (*Kaj je značilno za segregirane partnerske vloge v partnerski/zakonski zvezi in/ali družini. V odgovor vključite tri značilnosti.*) so kandidati pogosto vključevali značilnosti integriranih vlog.

4. naloga: Družba – zdravje, telo, bolezen

Pri vprašanju 4.1 (*Kaj je biološki in kaj družbeni spol?*) odgovori niso bili toliko popolnoma napačni, kot so bili nenatančni, pomanjkljivi. Pri vprašanju 4.2 (*Kako imenujemo biološke in kako družbene razlike med spoloma?*) se je izkazalo, da teh poimenovanj ali ne poznajo ali jih zamenjujejo ali jih napačno zapišejo (npr. spolni diformizem namesto spolni dimorfizem). Pomanjkljivi, neceloviti odgovori (glede na pričakovane rešitve v *Navodilih za ocenjevanje*) so bili na vprašanja 4.3 (*Katere so značilnosti posvetnega in individualističnega pojmovanja zdravja in bolezni? V odgovor vključite tri značilnosti.*), 4.6 (*V modernih družbah so zdravstvene storitve obravnavane kot dobrine splošnega pomena. Kaj to pomeni?*), 4.7 (*Pojasnite, kaj pomeni individualizacija odgovornosti za zdravje.*) in 4.8 (*Razložite vpliv družbenih neenakosti na zdravje.*).

Izpitna pola 2

Pri izpitni poli 2 težko govorimo o popolnoma nepravilnih odgovorih. Kandidati so le v redkih primerih odgovarjali popolnoma nekaj drugega, kot je zahtevala naloga. Govorimo lahko o dobrih, celovitih in slabših, površnih in pomanjkljivih odgovorih. Slabi so tudi odgovori, kjer kandidati ostajajo na ravni »prostega spisa«, brez vključevanja sociološke terminologije, socioloških spoznanj/teorij, argumentov, in v odgovore vnašajo stereotipe in predsodke itd.

Opažanja zunanjih ocenjevalcev so bila delno predstavljena že v prejšnjem poglavju. Pri prvi esejski nalogi kandidati niso imeli večjih težav, odgovori v povprečju niso bili slabi, so pa bili večkrat nesistematični in površni pri razlagi demokracije kot oblike političnega sistema, niso omenjali njenih ključnih značilnosti, skopi so bili pri predstavitvi zgodovinskih okoliščin razvoja moderne demokratične države, včasih pa jih niso niti omenjali. Pomanjkljive so bile primerjave demokratične države z avtoritarno državo in totalitarizmom. Večkrat so se preveč zadrževali pri opisovanju moderne države kot pravne socialne in nacionalne države.

Pri 2. esejski nalogi je bilo iz marsikaterega odgovora kandidatov mogoče sklepati, da ne vedo prav nedvoumno, kakšna je povezava med šolanjem in pridobljenim družbenim statusom. V več odgovorih so razpravljali v smislu, da je šola kot družbena institucija odgovorna za nastanek družbene neenakosti. Kandidati so v odgovorih precej nenatančno in tudi napačno opredeljevali meritokracijo. Nenatančni so bili pri predstavljanju socioloških teorij in poznavanju temeljnih ugotovitev posameznih avtorjev. Pogosti so bili napačni zapisi priimkov (in imen) avtorjev. Pri nekaterih je bil velik del odgovora osredinjen na predstavitev šole kot dejavnika (agensa) socializacije.

Pri 3. esejski nalogi so bile pomanjkljivosti precej odgovorov neobvladovanje sociološke terminologije, slabša predstavitev različnih vidikov sekularizacije, ne vključevanje konkretnih primerov itd. Prav tako so le redki vključili v razpravo revitalizacijo religije kot pojava, ki ga je mogoče interpretirati (in ga v sociologiji interpretirajo) kot dejansko ponovno oživljanje religije ali pogosteje kot način izražanja sekularizacije.

Pri 4. esejski nalogi je bila pomanjkljivost mnogih odgovorov vključevanje neustreznih, izmišljenih konkretnih primerov. Ne tako redke so bile tudi »zastranitve«: kandidati so se v odgovoru osredinili npr. na predstavljanje teorij odklonskosti (npr. Mertonove teorije strukturne napetosti) in le mimogrede na tisto, kar zahteva naloga. Večkrat tudi niso opredelili konformnosti in odklonskosti.

Za 5. esejsko nalogo je bilo že omenjeno, da nekateri kandidati niso ustrezno opredelili dela kot zaposlitve oziroma se s tem niso niti ukvarjali. Iz odgovorov je vidno slabše poznavanje različnih oblik zaposlovanja in njihovih značilnosti ter tako tudi neustrezne primerjave.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Vprašalnik je izpolnilo 22 zunanjih ocenjevalcev. Na vprašanje, ali so bile naloge ustrezno sestavljene, so vsi (100 %) odgovorili pritrdilno. Tako ne v izpitni poli 1 ne v izpitni poli 2 niso nobene naloge ocenili kot pretežke ali prelahke, nerazumljive, nenatančne in oblikovno nepregledne.

Sestavo (strokovno in vsebinsko ustreznost, tehnično izvedbo) izpitne pole 1 so ocenili s povprečno oceno 4,2 (na lestvici od 1 do 5), izpitno polo 2 so ocenili s povprečno oceno 4,6. Njihova ocena navodil za ocenjevanje izpitne pole 1 je bila 4,0, ocena navodil za ocenjevanje izpitne pole 2 je bila 4,4.

Na vprašanje, katere kognitivne ravni kandidati slabše obvladajo (izbrali so lahko enega ali več ponujenih odgovorov), jih je največ odgovorilo, da interpretacijo (38,6 %) in analizo (36,4 %). Na vprašanje, katerim tipom vprašanj bi v bodoče dali prednost (tudi tu so lahko izbrali enega ali več ponujenih odgovorov), so odgovarjali, da vprašanjem zaprtega tipa (33,3 %), vprašanjem odprtega tipa s krajšimi odgovori (47,2 %) in vprašanjem esejskega tipa (19,4 %).

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Kandidati so pisali maturitetni izpit iz sociologije 1. junija 2021. Moderacija navodil za ocenjevanje in standardizacija sta potekali na Državnem izpitnem centru 7. junija 2021, dostop do izpitnega gradiva in s tem začetek priprav na moderacijo je bil omogočen 4. junija 2021.

Seminar za zunanje ocenjevalce (in s tem dodatna razlaga in (skupna) moderacija navodil za ocenjevanje) je bil izpeljan 8. junija 2021 prek orodja MS Teams.

Poleg glavne ocenjevalke je ocenjevanje vodilo še pet pomočnikov (trije člani komisije in dve od zunanjih ocenjevalk). E-ocenjevanje je potekalo brez posebnosti oziroma kakšnih posebnih zapletov. Z nekaterimi zunanjimi ocenjevalci, ki niso bili takoj potrjeni oz. standardizirani, so pomočniki opravili ustrezno e-komunikacijo. Pri beleženju doseženih točk so nekateri, podobno kot prejšnje leto, imeli nekaj težav oziroma je bilo nekaj napak: ker kandidati izbirajo med ponujenimi nalogami, je včasih prihajalo do tega, da so ocenjevalci vpisovali točke k neizbranim nalogam ali da so z oznako NR (namesto 0 točk) označili izbrano nalogo, ki jo je kandidat reševal, vendar je bil odgovor napačen ali ga ni bilo. Na to so bili vsakokrat opozorjeni in so svoje napačne vpise sproti popravljali.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Omogočeni so bili e-vpogledi v izpitno dokumentacijo. Vloženih je bilo 44 ugovorov na oceno in eden na izračun izpitne ocene. V sedmih primerih je bila ocena spremenjena.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Uspeh kandidatov in kandidatke pri izpitu SM iz predmeta sociologija je povsem primerljiv s preteklimi leti. Ocenjujemo, da na uspeh kandidatov epidemija covid-19 ni bistveno vplivala, oziroma so bile priprave na maturo uspešno izpeljane. Upoštevajoč splošni bonus, je število doseženih točk pri IP 1 (strukturirane naloge) 27,39 (lani 25,70) in pri IP 2 (esejske naloge) 24,19 (lani 24,89). Indeks težavnosti (IT) izpitne pole 1 je 0,68 in izpitne pole 2 0,60. Kot vsako leto so prisotne razlike v ocenah glede na strukturo dijakov (SM, PM) in v ocenah med zunanjim in notranjim delom izpita. Vendar tudi v tem pogledu ne zaznavamo značilnega vpliva izrednih razmer, povezanih z epidemijo covid-19.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Komisija pri sestavi izpitnih pol upošteva priporočeno zastopanost taksonomskih stopenj tako pri strukturiranih kot esejskih nalogah. V vprašalniku o izpitnih polah na vprašanje o tem, katere taksonomske ravni kandidati obvladajo slabše, največ ocenjevalcev odgovarja, da težave kandidatom povzročata analiza (36,4 %) in interpretacija (38,6 %) vsebin. V prihodnje bi več prednosti namenili vprašanjem zaprtega tipa (33,3 %) in vprašanjem odprtega tipa s krajšimi odgovori (47,2 %).

Vsebinsko ustreznost in tehnično izvedbo izpitne pole 1 so ocenjevalci ocenili s povprečno oceno 4,2 na (lestvici od 1 do 5), nekoliko višja pa je povprečna ocena izpitne pole 2 (4,6). Ocenjevalci so ocenjevali tudi navodila za ocenjevanje izpitnih pol. S povprečno oceno 4,0 so ocenili razumljivost in natančnost navodil izpitne pole 1 in s povprečno oceno 4,4 navodila izpitno polo 2.

Večina ocenjevalcev sicer meni, da so bile naloge v obeh izpitnih polah ustrezno sestavljene, razumljive in ne pretežke ali prelahke.

6.3 Druge ugotovitve

Ocenjevanje je potekalo brez težav in zapletov. E-ocenjevanje zunanji ocenjevalci dobro obvladajo, v primeru nejasnosti poteka hitra in učinkovita komunikacija s pomočniki. Manjše težave so se tako kot preteklo leto pojavile v primeru, ko so ocenjevalci točke pripisali neizbranim nalogam oziroma so z oznako NR (namesto 0 točk) označili izbrano nalogo, ki jo je kandidat reševal, vendar je bil odgovor napačen oziroma kandidat na vprašanje ni odgovoril. Zaradi načina sprotnega opozarjanja so bile vse tovrstne napake odpravljene. Število izvedenskih pregledov je primerljivo s preteklimi leti (oziroma je nekoliko manjše).

Moderacija navodil za ocenjevanje je potekala na Državnem izpitnem centru, seminar za zunanje ocenjevalce in skupna moderacija je bila izpeljana s pomočjo orodja MS Teams.